

Kochubey T., Kravchuk N.
CHARACTERISTICS OF MAJOR PRINCIPLES
FORMATION OF HEALTH-PRESERVING COMPETENCE
OF FUTURE TEACHERS OF PRE-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article describes the didactic teaching principles: of scientific approach (knowledge should contain scientific background and conform the objective reality), of thoroughness (knowledge, abilities and skills obtained in the learning process need to be recognized and associated with the teaching practice), of humanization (self-realization of the student's individuality, would ensure him safe and comfortable existence), of systematicity and consistency (accumulation of health-preserving skills), the nature conformation (taking into account the age peculiarities of a personality and the subordination to the laws of nature), developing and educating nature of learning, of consciousness and activity (ability to organize (a) health preserving activity), of the connection of training with life, and practice (learning and implementing it in practice) which are to be followed in the process of forming health-preserving competence of future teachers of pre-school educational institutions.

The authors reveal the specifics of each principle from the viewpoint of health-promoting values in the process of formation of health-preserving competence of the future teachers of pre-school educational institutions.

Using these principles will help the process of forming health-preserving competence of future teachers of pre-school educational institutions be obtrusive and students will consciously have their willingness to solve the problems associated with maintaining, strengthening and preservation of health independently.

It is proved that the disclosure of the guiding principles of education and upbringing was by Yu. Boyko, G. Vaschenko, D. Voronin, S. Goncharenko, N. Yefymenko, V. Zdaniuk, V. Klimova, K. Krutiy, A. Pometun, O. Phuntikoda etc. But outside of the study the problem of the characteristics of the leading principles of formation of health-preserving competence of the future teachers of pre-school educational institutions remained outside the investigation.

Forming of health-preserving competence model of future educators, we relied on these principles of learning which reflect the specificity of formation health-preserving competence.

The prospect of the further research on this issue the peculiar characteristics was revealed is of the criteria, levels and indicators of formation health-preserving competence of the future pre-school teachers.

Key words: didactic principles, health-preserving competence, professional training, future pre-school teachers, professional training, future pre-school teachers.

Подано до редакції 17.03.2016.

УДК 371.133

© 2016

Марченко В.С.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті розглядається проблема професійної компетентності вчителя, як результату професійної підготовки майбутніх учителів, різноманітні наукові підходи до визначення професійної компетентності, професійної педагогічної компетентності. На основі наукових праць дослідників визначено аспекти професійної компетентності вчителів на сучасному етапі розвитку педагогічної науки, розкрито сутність поняття «професійна компетентність» через ключові компоненти професійної компетентності вчителя та їх зміст.

Ключові слова: освіта, вчитель, компетенція, професійна компетентність, професійна педагогічна компетентність.

Постановка проблеми у загальному вигляді... З початку 90-х років ХХ ст. українське суспільство перебуває в умовах переходу від однієї соціально-економічної системи до іншої. Цей перехід тісно пов'язаний зі зміною способу життя українців, переоцінюванням ними усталених норм і цінностей, у тому числі й у системі освіти. Результатом сучасної освіти «повинне бути становлення людини, здатної до співпереживання, готової до вільного гуманістично орієнтованого вибору, індивідуального інтелектуального зусилля і самостійної, компетентної і відповідальної дії в політичному, економічному, професійному і культурному житті, яка поважає себе й інших, терпима до представників інших культур і національностей, незалежна в думках і відкрита для іншого погляду й несподіваної думки» [6, с. 51].

В українському суспільстві на сьогодні найактуальнішим залишається питання про конкурентоспроможність спеціалістів в умовах ринкової економіки, стрімких технологічних змін, глобалізації суспільства. На нашу думку, успіх вирішення даної проблеми безпосередньо залежить від працівників освітньої сфери, бо саме від професійної компетентності учителя залежить формування конкурентоздатності, ключових компетентностей учнів, їх спроможності увійти у світовий глобальний простір. Ми вважаємо, що удосконалення рівня професійної компетентності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів – один із основних напрямів реформування сучасної системи освіти. Саме тому на сучасному етапі модернізації системи освіти особливої гостроти й актуальності набувають питання підвищення й розвитку професійної компетентності вчителів загальноосвітніх шкіл.

Важливо зауважити, що в сучасних умовах реформування освіти радикально змінюється статус вчителя, його освітні функції, відповідно зростають і вимоги до його професійної компетентності, рівня його професіоналізму. Ми вважаємо, що показниками значущості професійної компетентності є зміни, що відбувалися в сфері суспільної свідомості в різні періоди історії. Отже, сучасна ситуація суспільного розвитку та увага

науковців до проблеми дослідження актуалізувала необхідність всебічного вивчення такого феномену, як «професійна компетентність вчителя».

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Останнім часом проблема професійної компетентності педагогічних працівників перебуває в центрі уваги дослідників. Цей факт є визнанням того, що професійна компетентність відіграє провідну роль у педагогічній діяльності.

Питаннями педагогічної компетентності займалися такі дослідники як В. Адольф, Ю. Варданян, Е. Зеєр, І. Зязюн, І. Колесникова, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, Е. Рогов, В. Сериков, В. Синенко, А. Щербаков та ін. У дослідженнях і публікаціях цих та інших вчених започатковано розв'язання нашої проблеми; на них ми будемо спиратися у своїй статті.

Формулювання цілей статті... У дослідженні здійснюється аналіз наукових джерел з проблеми професійної компетентності вчителя загальноосвітнього навчального закладу та визначаються аспекти професійної компетентності вчителів за допомогою розкриття сутності поняття «професійна компетентність» через ключові компоненти професійної компетентності та їх зміст.

Виклад основного матеріалу дослідження... У наш час у науці відсутній однозначний підхід до визначення понять “компетентність”, “професійна компетентність”. Вчені визначають професійну компетентність як певний психічний стан, що дозволяє діяти самостійно й відповідально, як оволодіння людиною здатністю й уміннями виконувати визначені професійні функції (А. Маркова); як професійну готовність та здатність суб'єкта праці до виконання задач і обов'язків щоденної діяльності (К. Абульханова) [8]; як потенційну готовність розв'язувати задачі зі знанням справи (П. Симонов) [9]. На думку науковців, показниками професійної компетентності є загальна сукупність об'єктивно необхідних знань, умінь та навичок; уміння правильно їх застосувати під час виконання своїх функцій; знання й прогнозування можливих наслідків певних дій; результат праці людини; практичний досвід; гнучкість методу; критичність мислення; а також професійні позиції, індивідуально-психологічні якості й акмеологічні інваріанти.

Грунтовний аналіз сутності професійної компетентності вчителя подано у дослідженні В. Синенка. Він стверджує, що слід розрізняти професійну підготовку фахівця та його професійну компетентність. Перше поняття відбиває процес оволодіння необхідними знаннями й навичками, а друге – результат цього процесу, якісну характеристику. Компетентність – це ще й деяка перспектива, що тією чи іншою мірою доступна даному фахівцю через його індивідуальні можливості й різні об'єктивні фактори. Поняття “педагогічна компетентність” науковець вважає категорією педагогічної науки. Професійна педагогічна компетентність відображає істотні властивості й стосунки всіх предметів педагогічної науки. Найбільш суттєвою ознакою досліджень В. Синенка є трактування поняття “професійна компетентність вчителя” як інтегрування відповідного рівня професійних знань, умінь і навичок учителя, його особистісних якостей, що виявляються в результаті діяльності (рівень вихованості і освіченості учнів) [9]. Ми погоджуємося із думкою дослідника, який визначає критерії професіоналізму вчителя: глибокі професійні знання й теоретичні уміння, комплекс практичних умінь і навичок, уміло застосованих на практиці у процесі навчання й виховання. Ми вважаємо правильним висновок ученого про те, що професійна компетентність вчителя є високим рівнем його психолого-педагогічних і науково-предметних знань й умінь у поєднанні з відповідним рівнем затребуваної підготовки підростаючого покоління до життя.

Дослідник В. Адольф стверджує, що “професійна компетентність – це складне утворення, що вміщує комплекс знань, умінь, властивостей і якостей особистості, що забезпечують варіативність, оптимальність та ефективність побудови навчально-виховного процесу” [1, с. 118]. Близьким до такого тлумачення професійної компетентності є визначення науковця В. Весніна, який окреслює професійну компетентність як здатність працівника якісно й безпомилково виконувати свої функції, як у звичайних, так і в екстремальних умовах, успішно опановувати нові знання й швидко адаптуватися до змінних умов [3, с. 59]. Пов'язування професійної компетентності з властивостями, якими, новоутвореннями особистості є характерними для наукових праць Н. Яковлевої, Л. Анциферової, Д. Завалишиної, Є. Рибалко [7, с. 6-7].

В. Кричевський визначає професійну компетентність як сукупність певних ознак: наявність знань для успішної діяльності; усвідомлення значущості вказаних завдань для майбутньої професійної діяльності; набір операційних умінь; володіння алгоритмами вирішення професійних завдань; здатність до творчості у вирішенні професійних завдань. Вчений виділяє чотири види професійної компетентності: функціональна (реалізація професійних знань), інтелектуальна (здатність до аналітичного мислення й комплексного підходу до виконання своїх обов'язків), ситуативна (діяльність залежно від професійної ситуації), соціальна (реалізація комунікативних та інтеграційних здібностей) [5, с. 67].

Найбільше визначень професійної компетентності, безумовно, стосується досліджень у галузі професійної педагогічної компетентності. Так Н. Кузьміна окреслює її як сукупність таких компонентів: спеціальна компетентність; методична компетентність у галузі способів формування знань, умінь і навичок учнів; психолого-педагогічна компетентність; рефлексія професійної діяльності. [8] Ми погоджуємося з думкою вчених

Н. Радіоною та А. Тряпціною, які тлумачать професійну компетентність учителя як інтегральну характеристику, що визначає здатність розв'язувати професійні проблеми й типові професійні задачі, що виникають в реальних ситуаціях професійної педагогічної діяльності, з використанням знань, професійного й життєвого досвіду, цінностей та нахилів [7].

Під професійною компетентністю науковець А. Хуторської розуміє сукупність ключових, базових і спеціальних компетентностей. Ключові компетентності – компетентності, необхідні для будь-якої професійної діяльності, пов'язані з успіхом особистості. Базові компетентності відображають специфіку педагогічної діяльності в межах вимог до системи освіти. Спеціальні компетентності, на думку вченого, відображають специфіку конкретної предметної й надпредметної сфери професійної діяльності. Для визначення змісту кожної із компетентностей необхідна структура, обумовлена їх спільними функціями та роллю в освіті [10].

Розглядаючи сутність професійної компетентності учителя й враховуючи, що дана проблема досліджується й розробляється дослідниками досить нетривалий час, вчені наразі не прийшли до єдиного висновку. Так на думку В. Сластьоніна, І. Ісаєва, А. Міщенко й Є. Шиянова, професійна компетентність педагога виражає «єдність його теоретичної й практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності і характеризує його професіоналізм», при цьому основу структури компетентності учителя складають чисельні педагогічні вміння, що характеризують цю готовність [9].

А. Маркова [6, с. 34], розглядаючи професійну компетентність, у своїй фундаментальній праці «Психологія професіоналізму», виокремила наступні її види: спеціальна компетентність (володіння власне професійною діяльністю на достатньо високому рівні, здатність проектувати свій подальший професійний розвиток); соціальна компетентність (володіння спільною (груповою, кооперативною) професійною діяльністю, співпрацею, а також прийнятими в певній професії прийомами професійного спілкування; соціальна відповідальність за результати своєї професійної праці); особистісна компетентність (володіння прийомами особистісного самовираження й саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особистості); індивідуальна компетентність (володіння прийомами саморегуляції і розвитку індивідуальності в рамках професії, готовність до професійного зростання, здатність до індивідуального самозбереження, невідповідності професійному старінню, уміння організувати раціонально свою працю). Ми поділяємо погляди вченої, яка вважає, що сформованість названих вище видів компетентності означає зрілість людини в професійній діяльності, в професійному спілкуванні, в становленні особистості професіонала, його індивідуальності.

Дослідниця І. Колесникова вважає, що педагогічна компетентність – це інтегральна професійно-особистісна характеристика, що зумовлює готовність і здатність виконувати педагогічні функції згідно прийнятих у соціумі в конкретно-історичний момент норм, стандартів, вимог [7]. Ми згодні з науковцем Н. Кузьміною, яка визначає професійну компетентність педагога як його обізнаність, як властивість особистості, що дозволяє продуктивно вирішувати навчально-виховні завдання, спрямовані на формування особистості іншої людини. Вчений Ф. Гоноболін підводить до думки про творчу педагогічну компетентність і розглядає працю вчителя як творчий процес, де головним є знання з предмета й уміння ці знання використовувати. Автор вважає, що в процесі діяльності виявляються якості особистості, особливості психічних процесів і властивостей людини, а провідне значення мають самовдосконалення і творчість. Ми погоджуємося із думкою вченого, що творчість – це оригінальне розв'язання будь-якого завдання, пов'язаного з працею вчителя, і якщо він творчо мислить, значить, він компетентний у своїй професійній діяльності [3].

Користуючись терміном «професійно-педагогічна компетентність», учений С. Молчанов характеризує її як обсяг компетенцій, коло повноважень у сфері професійно-педагогічної діяльності, тобто розглядає компетентність як системне поняття, а компетенції – як його складову частину. С. Молчанов пропонує визначати компетентність у широкому й вузькому смислах. Так у широкому смислі компетентність, на думку дослідника, – це підтвержене право належності до певної професійної групи працівників, що визнається з боку соціальної системи загалом та представників інших професійних груп – зокрема. Подане дослідником визначення професійної компетентності у вузькому смислі є, на нашу думку, більш категоріально чітким: професійна компетентність – це коло питань, у яких суб'єкт наділений пізнаннями, досвідом і сукупність яких відтворює соціально-професійний статус та професійну кваліфікацію, а також деякі особистісні, індивідуальні особливості (здібності) й якості, що забезпечують можливість реалізації певної професійної діяльності [5].

На підставі проведеного аналізу розробок учених ми можемо констатувати, що загальна феноменологія професійної компетентності вчителя загальноосвітнього навчального закладу та її окремих видів знайшла відображення у великій кількості психолого-педагогічних досліджень, проте в сучасній психолого-педагогічній науці проблема професійної компетентності педагога не має однозначного розв'язання. Різні трактування професійної компетентності вчителя обумовлені, перш за все, особливостями структури діяльності фахівців різних професійних галузей. Однак базовою характеристикою даного поняття залишається ступінь сформованості в педагогічних працівників єдиного комплексу знань, навичок, умінь, досвіду, що забезпечує виконання професійної діяльності. Ми підкреслюємо, що зараз не існує точного визначення «формули

компетентності” (М. Чошанов.), критеріїв професіоналізму (А. Маркова), якостей професійної компетентності (І. Колесникова), а також особистісного професіоналізму (Е. Зеєр). Це пов'язано з тим, що сам термін ще остаточно не вивчений, недостатньо досліджений в психолого-педагогічній науці і в більшості випадків використовується для визначення високого рівня кваліфікації й професіоналізму фахівця.

На нашу думку, критерієм ефективності професійної підготовки учителя загальноосвітнього навчального закладу повинна бути сформована професійна компетентність як складна взаємодія професійних і особистісних характеристик. Професійну компетентність педагога ми розуміємо як синтез когнітивного, наочно-практичного й особистісного досвіду. При цьому, як наголошують В. Болотов, В. Сєриков, компетентність, виступаючи результатом навчання, не прямо впливає з нього, а є наслідком саморозвитку індивіда, узагальнення особистісного й діяльнісного досвіду [2, с. 21].

На основі здійсненого аналізу літературних, наукових, науково-публіцистичних джерел, вивчення практичного досвіду роботи педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів, вимог до їх професійної майстерності, вмінь і навичок, ми можемо сформулювати власне визначення поняття «професійна компетентність учителя»:

Професійна компетентність вчителя – інтегроване професійно особистісне утворення, в якому внутрішні ресурси людини, її особисті якості та здібності розглядаються як джерело й критерії ефективної предметної діяльності в системі освіти. Ми схильні вважати, що це – інтегративна властивість особистості, що володіє комплексом професійно значущих для вчителя якостей, має високий рівень науково-теоретичної й практичної підготовки до творчої педагогічної діяльності, відповідний досвід роботи та ефективної взаємодії з учнями в процесі педагогічної співпраці на основі впровадження сучасних технологій для досягнення високих результатів.

Підсумовуючи зазначене вище, можемо відзначити, що сьогодні більшість науковців серед ключових позицій професійної компетентності вчителів виводять на перше місце саме продуктивну компетентність та розглядають її не лише як вміння працювати, а насамперед, як здатність до створення власного продукту, прийняття певних рішень, несення відповідальності за них, наявність досвіду творчої діяльності, готовність і потребу у творчості.

Висновки... Таким чином, у даній статті здійснено аналіз наукових джерел; розглянуто поняття “професійна компетентність”; на основі наукових праць дослідників визначено аспекти професійної компетентності вчителів, розкрито сутність поняття “професійної компетентності» через ключові компоненти професійної компетентності та їх зміст.

На наш погляд, професійна компетентність вчителя – поняття динамічне, багатогранне й багатоаспектне, його зміст змінюється у відповідності із процесами, що відбуваються в суспільстві й освіті. Структура професійної компетентності також повинна періодично видозмінюватися, корегуватися в зв'язку зі стрімким розвитком науки й практики. Питання визначення змісту, форм, рівнів, механізмів та структури професійної компетентності вчителя загальноосвітнього навчального закладу потребують подальшої розробки, систематизації, аналізу й узагальнення. Науковими працівниками розробляються й постійно вдосконалюються ключові складові професійної компетентності вчителів.

Наше подальше дослідження буде спрямоване на розкриття поняття «професійна компетентність майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей з розвитку математичного мислення учнів основної школи» й створення відповідних умов для цього; розробку критеріїв, показників та рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей з розвитку математичного мислення учнів, як результату підготовки майбутніх учителів до розвитку математичного мислення учнів основної школи.

Використана література:

1. Адольф В.А. Профессиональная компетентность современного учителя: монография / Красноярский Гос. университет / В.А. Адольф. – Красноярск : КрГУ, 1998. – 286 с.
2. Болотов В.А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В.А. Болотов, В.В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 23-28.
3. Веснин В.Р. Практический менеджмент персонала : Пособие по кадровой работе / В.Р. Веснин. – М. : Юрист, 1998. – 96 с.
4. Зеєр Э.Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход: учебное пособие / Э.Ф. Зеєр, А.М. Павлова, Э.Э. Сыманюк. – М. : Московский психолого-социальный институт, 2005. – 216 с.
5. Кричевский В.Ю. Профессиограмма директора школы. Проблемы повышения квалификации руководителей школ / В.Ю. Кричевский. – М. : Педагогика, 1987. – 212 с.
6. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М. : Международный гуманитарный фонд «Знание», 1998. – 308 с.
7. Педагогика : учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. – М. : Школа-Пресс, 1998. – 512 с.
8. Професійна освіта: словник. Навч. посібник / [уклад. С. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Ничкало]. – К. : Вища школа. – 2000. – 149 с.

9. Синенко В.Я. Профессионализм как категория педагогической науки/ Современный учитель: стандарты профессионализма. Сб. научно-методических статей / В.Я. Синенко // Современный учитель: стандарты профессионализма. Сб. научно-методических статей. – Новосибирск : НИПКиПРО, 2000. – С. 7-22.
10. Хуторской А.В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты [Электронный ресурс] / А.В. Хуторской // Интернет-журнал "Эйдос". – 2002. – 23 апреля. – Режим доступа к журн.: <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.html>

Марченко В.С.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ СОВРЕМЕННОГО УЧИТЕЛЯ

В статье рассматривается проблема профессиональной компетентности учителя как результата профессиональной подготовки будущих учителей, различные научные подходы к определению профессиональной компетентности, профессиональной педагогической компетентности. На основе научных трудов исследователей определены аспекты профессиональной компетентности учителей на современном этапе развития педагогической науки, раскрыта сущность понятия «профессиональная компетентность» через ключевые компоненты профессиональной компетентности учителя и их содержание.

Ключевые слова: образование, учитель, компетенция профессиональная компетентность, профессиональная педагогическая компетентность.

Marchenko V.

PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE MODERN TEACHER

The article shows us the problem of professional competence of teachers, as a result of training future teachers, different scientific approaches to determine the professional competence, professional pedagogical competence. Based on scientific research papers identified aspects of professional competence of teachers in the current development of science teaching, the essence of the concept of "professional competence" because the main components of professional competence of teachers and their content.

Reported that the professional competence of teachers - the concept of dynamic, multifaceted and multidimensional, its content varies according to the processes occurring in society and education. The structure of professional competence should also occasionally mutate, corrected due about modern development of science and practice.

Questions definition content, forms, levels, mechanisms and structures of professional competence of teachers educational institution in need of further development, systematization, analysis and synthesis. Researchers developed and constantly improved main components of professional competence of teachers.

The conclusion is that today the majority of scholars among the main position of professional competence of teachers derive productive competence in the first place and looking for it not only as the ability to work, and above all as the ability to create their own product, certain decisions, bearing responsibility for them, readiness and the need for creativity.

From the professional competence of teachers depends on the formation of competitiveness of main competencies of pupils, their ability to enter the global world space, so improving the professional competence of teachers of secondary schools – one of the main directions of reforming the current system of education. Therefore, at the present stage of modernization of education special urgency and relevance to the issues of development and improving the professional competence of teachers in secondary schools.

Key words: education, a teacher, competence, professional competence, professional pedagogical competence.

Подано до редакції 16.03.2016.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. З.Н.Курлянд

УДК 378.125

© 2016

Саюк В.І.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КОНСУЛЬТАНТІВ ГАЛУЗІ ОСВІТИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК УСПІШНОЇ ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядається проблема професійної компетентності консультантів галузі освіти як важливого чинника успішної фахової діяльності. Зазначається, що професійна компетентність консультантів у галузі освіти – це інтегрована на функціональному рівні система, яка відображає змістову основу професійної діяльності фахівця. Науково обґрунтовано і визначено структуру професійної компетентності консультанта у галузі освіти. Виокремлено компоненти і види компетентностей у структурі професійної компетентності консультанта, які дали можливість окреслити специфіку фахової діяльності консультанта галузі освіти.

Ключові слова: консультант у галузі освіти, професійна компетентність фахівця, компоненти компетентності, програмні компетентності, види компетентностей, структура професійної компетентності консультанта.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Розвиток ринкових відносин України із зарубіжними країнами, поява нових напрямів і видів економічної діяльності та створення сучасних робочих місць, викликали попит на таку професійну практику як консультування. Консультування, з точки зору професійної діяльності, необхідно розуміти як процес надання консультантом послуг споживачу у вигляді інформації або порад щодо виявлення проблеми, її аналізу, розроблення рекомендацій і супроводу клієнта у її вирішенні. Об'єктивна суспільна потреба у підготовці професійних консультантів для галузі освіти спричинила відкриття в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова нової та єдиної в Україні спеціальності 8.18010004 "Дорадництво" (дорадник – "той, хто дає поради, радить що небудь; назва службовця-консультанта" [6, с. 376]). У зв'язку з цим постала проблема визначення сутності та змісту професійної компетентності, якою повинен володіти консультант у галузі освіти після закінчення вищого навчального закладу (ВНЗ).